

Izhajajo vsako jutro.

Veljajo do konca leta 1918 20 K.

Za četrt leta K 10.—

Mesečno K 3.50.

Posamezna številka 20 v.

Oglasi po dogovoru.

NOVICE

Uredništvo in upravnništvo je v
„Zadružni tiskarni“, Dunajska
cesta št. 7.

Telefona št. 180.

Uredništvo je strankam na razpo-
lago od 6—7. ure zvečer.

Št. 99.

Ljubljana, v soboto 26. oktobra 1918.

Leto I.

Nova velika laška ofenziva.

Romunija zopet vstaja! — Krvoprelitje na dvoru v Pešti. Odstop barona Hussareka. — Ministrstvo Lammasch.

Podunavske Zedinjene države.

Zedinjenim državam, ki bi stopile na mesto dosedajne podunavske habsburške monarhije, naj bi pripadale Jugoslavija, Nemška Avstrija, Čehoslovaška, Poljska, Ukrajina, Romunija in Mažarska. V mislih imamo celo Poljsko, celo Ukrajino in celo Romunijo.

Te posamezne države se najprej ustanove kot samostojne neodvisne in suv. države. One si dajo vsaka svojo vlado in izbere svobodno svojo državno obliko, bodisi kot republiko ali kot monarhijo. — Potem šele stopijo med seboj v stik, da se, v varstvo vitalnih skupnih interesov strnejo v veliko, četudi v rahlo državno zvezo kot „Zedinjene države“.

Skupne zadeve naj bi vodil Zvezni svet, sestavljen iz odposlancev Zveznih držav. Skupne zadeve bi bile v prvi vrsti gospodarskega značaja v toliko, da bi Zedinjene države — kakor n. pr. Švica ali Amerika — tvorile na zunaj enotno gospodarsko ozemlje, z enotno carinsko mejo in enotnim denarjem. V slednjem oziru bi bilo najbolje, sprejeti frank (dinar ali lev).

Skupna naj bi bila tudi zunanja politika, tedaj skupno — zvezino zastopstvo v inozemstvu, brezskvarno pravici vsake posamezne države, imeti tudi svoja lastna poslanstva in konzulate v vsaki zvezni in zunanji državi. Vojaštvo ne bi bila skupna zadeva, ker pride po vojski razoroženje in se ustanovi liga narodov z obveznim razsodiščem.

Vojska bo tedaj, po človeški pameti soditi, vsaj za sto let izključena.

Vojaštva bo vsaka zvezina država sama vzdrževala le toliko, kolikor je potrebno, da se varuje notranji mir in red. Zveza kot taka pa vojaštva ne potrebuje, kvečjem kako malo „Zvezino stražo“.

Stvar „Zvezinih držav“ samih bo, da sporazumno določijo, kateri predmeti da so smatrati bolj skupne zadeve.

Državna oblika posamezne zvezine države je pri tem nerelevantna. Vsaka si vredi to, kakor sam narod hoče. So lahko same republike ali same monarhije in ima tudi lahko vsako drugo dinastijo. To je v razmerju do zveze brez pomena.

Ugotoviti je tudi že v naprej, da vsaka zvezina država, če hoče, lahko vsak hip izstopi iz Zveze. V tem slučaju seveda bo izgubila vse udobnosti zvezinega razmerja.

Kar ni sporazumno v Zvezini ustavi, s pridržkom vseh državnih ljudskih zastopov, določeno kot „skupna zadeva“, pripada izključni kompetenci vsake posamezne države in nima v teh stvareh Zvezina oblast nobene besede.

Taka zveza bi bila za Jugoslavijo izredno ugodna; pa tudi za Čehoslovaško in druge zvezne države. — Ta zveza bi Jugoslaviji šele omogočala, izrabiti v polni meri vse svoje gospodarske sile, in zlasti na pomorsko lego, ki je sama zase najdragocenejši zaklad. Razvila bi se na tej podlagi bogata duševna in gmotna kultura v najkrajšem času in narodno revščino bi nadomestilo nezasičeno bogastvo.

Čehoslovaška, sicer obkoljena od sovražnega nemškega življa, bi v organični zvezi z Jugoslavijo našla, udeleževanja in uživala celo moč svojega bogato obdarjenega, že danes visoko stoječega naroda.

V narodnem oziru pa bi taka zveza rodila še to nemalo udobnost, da bi odvrnila avstrijske Nemce od priklonitve k Nemčiji. Če se izolirajo, morajo prejeti ali slej k Nemčiji, ker drugam ne morejo. Če pa so priklonili interesom sosednjih slovanskih držav, se bo neizogibno izvršil isti proces, kakor pri nemških Švicarjih, ki so, v nerazrušljivi interesni skupnosti z romanskimi so-državljanimi, veseli in zadovoljni, da ne pripadajo — Nemčiji.

Predaleč bi vodilo, da bi podrobno razmotrivali udobnost zveze za vsako posamezno zvezno državo. Zadostuje vsaj en stavek: Vsaka teh držav, sama zase, ne bo zadosti močna za konkurenčni boj v „prosti igri moči“ na svetovnem torišču, ki bo značilo novo svetovno dobo po Wilsonovem receptu. Skupno pa bodo tvorila mogočen steber, pripraven za vsako tekmovalstvo na kulturnem in gospodarskem polju, enakovreden najmočnejšim činiteljem sveta. Nobena „Zedinjenih držav“ ne bo protežila katerekoli tuje sile, vsaka bo stala docela na lastnih nogah, oslonjena na „rocher de bronze“ skupne zveze, nobeni ne bo treba iskati tuje pomoči. — Telo in posamezni udi, vse zdravo, čvrsto in čilo — sposobno za lastno, samosvoje življenje pod solncem svobode!

Zvezo bi vodil Zvezni svet. Predsedstvo Zvezinega sveta in skupna reprezentativa pa naj bi kot sledno pravo pristojala habsburški dinastiji. S tem odpade enkrat za vselej vsaka konkurenca glede predsedstva, odpadejo nezdrave ambicije posameznih častihlepnežev.

Pravice zvezinega predsednika bi bile iste, kakor one švicarskega zvezinega predsednika in angleškega kralja. Razume se, da bi se glede natančne določitve in odmere teh pravic, ki bi bile zajamčene v zvezini ustavi, morale vse posamezne države sporazumeti. Tako bi se najkrajšim potom rešila vsa dinastična vprašanja, ki bodo brez dvoma tudi na mirovnem kongresu igrala svojo vlogo.

Po tej poti nobena država ne žrtvuje niti pičice svoje suverenitete, samostojnosti ali neodvisnosti.

Vsaka si vredi svoje življenje po lastnem okusu, po volji naroda. V ožjo državno zvezo stopi le po prosti volji v varstvo vitalnih interesov, brezvarno svobodni ločitvi.

Na čelu Zveze, kot vidim izraz njene veličine, pomenljivosti in ugleda pred svetom, pa bi stal potomec najstarejše evropske dinastije da vtelesi v sebi in vredno zastopa pred celim svetom voljo sedmero svobodnih narodov.

Exodus iz c. kr. deželnega šolskega sveta.

V današnji seji c. kr. deželnega šolskega sveta je dr. Pegan zahteval, da naj tistim članom, uradnikom c. kr. deželnega šolskega sveta, ki so slovensčine zmožni, bo prosto, da referirajo v slovenskem jeziku. C. kr. deželni predsednik grof Attems je izjavil, da je običaj, da vladni organi referirajo nemški, že našel, ko je prišel sem, da ne ve, ali temelji to na kakih višjih odredbah, da pa nobenemu uradniku neče braniti, da ne bi govoril slovenski. Nato je c. kr. deželni šolski nadzornik dr. Bezjak prvič poročal slovensko.

Dr. Lampe je zahteval nato pojasnila v zadevi odstavljenega realčnega ravnatelja Corá. Dr. Lampe je omenil, da je iz razgovora z učnim ministrom Madejskim spoznal, da je minister bil krivo informiran. Ker je minister bil pač odvisen od informacij, ki jih je dobil iz Ljubljane, zahteva, da se predloži gremiju deželnega šolskega sveta korespondenca med deželnim predsednikom in med ministrom. Deželni predsednik izjavi, da tega ne stori. Izpove pa, da je informiral ministra v tem smislu da je Cora strankar, ki se je zavezal politični stranki, da bo ljubljansko realko poslovenil. Dalje Cora nima takta, je samolastno vpeljal molitev pred poukom in je izkopal staro že pozabljeno zadevo Samassovega pogreba, pri katerem so nastopili realci v kroju nemškega telovadnega društva.

Dr. Lampe odgovarja na to, da so vsi ukrepi Coraovi stvarno utemeljeni, kar najbolje dokazuje to, da so od ministrstva potrjeni. Kot kaznjivo strankarstvo se očita Corau, da je predlagal utrakovizacijo realke, a ministrstvo samo je ta predlog kot umesten sprejelo. Šolsko molitev je ravnatelj Schrey odpravil, in Cora jo je z ravno tisto pravico zopet vpeljal. Da je Cora zopet spravil na dnevn red afero telovadskih krajev pri Samassovem pogrebu, je bila pa njegova dolžnost, ko je bil opozorjen, da je bil svoj čas c. kr. deželni šolski svet z neresničnim uradnim poročilom ravnateljstva zapeljan.

Nato izjavi dr. Lampe, da v takih razmerah, ko se predsedstvo ne čuti vezano po sklepih deželnega šolskega sveta, vzklik preko njega pošilja tajna poročila na ministrstvo, v katera se nam vpogled zabranjuje, ni mogoče zastopnikom dežele več sodelovati in nositi soodgovornosti v c. kr. deželnem šolskem svetu.

Dr. Pegan zahteva pojasnila, zakaj je bil od vodstva realke v Idriji odstavljen dr. Lončar. Ker na to vprašanje ne dobi pojasnila, zapuste zastopniki deželnega odbora sejno dvorano. Njim se pridruži zastopnik učiteljstva. Mesna občina pri seji ni bila zastopana, a bo brez dvoma stala tudi na istem stališču, kakor zastopniki dežele.

Državni zbor.

Italijanski dan.

Dunaj, 25. oktobra. Poslanska zbornica je danes razpravljala najprej o internacijah in konfinacijah Italijanov med vojsko. Minister notranjih zadev Gayer je odgovarjal, da so se konfinacije in internacije, katere so bile izrečene na podlagi vojnega obrambnega prava (Kriegsnotrecht —

kaj je to? Kje stoji ta pojem ugotovljen? Op. ured.) odpravile že prošlo leto. Vse prošnje za povrnitev v domovino so bile rešene od namestništev v Inomostu in Trstu. Inomoško namestništvo je ugodilo prošnjam v 42 odstotkih, primorsko pa v 70 odstotkih vseh slučajev.

Dunaj, 25. oktobra. V današnji seji je stavil poslanec dr. Grandi nujno vprašanje na min. pred. Hussareka glede repatriiranja interniranih in konfiniranih Italijanov. Izrazil se je zelo ogorčeno o odredbah proti svojim rojakom.

Posl. Conci je v imenu Fascio nazionale (narodna zveza) izjavil, da je smatrati italijanske pokrajine v Avstriji glasom Wilsonovih točk kot iz avstrijske države izločene. Zato se italijanski poslanci ne marajo več pogajati niti z drugimi narodi. Zato pa se Italijani tudi zavarujejo proti posebnemu stališču, ki bi ga naj zavzemal Trst.

Dr. Gentili se pritožuje, da je na Tirolskem sedaj vsaka svoboda ukinjena. Pritožuje se o ravnanju s knezoškofofom tridentskim.

Pittoni upa, da se izločitev izvrši čisto brez krvoprolitja in izjavlja, da so socialni demokratje zadovoljni s posebnim stališčem Trsta, če so podane za njegovo samostojnost mednarodne garancije. — Narod pa naj odloči po sklepu mira z glasovanjem.

Poslanec Bugatto zahteva za Furlane pravico, da glasujejo o svojem bodočem državnem pripadništvu.

Bugatto govori o tržaškem narodnem odboru, ki se ima pomeniti z drugimi narodnostmi.

Grof Barbo za Kočevanje.

Grof Barbo ugovarja trditvi, da bi bile nemške narodnosti zatirane. Za Kočevce zahteva pravico, da se pridružijo državi svojega naroda, ker so autohtoni (torej že „od nekdaj“ tam doma! Op. ur.) in ker žive skupno na zaključenem ozemlju. Narodnostna ideja je premagala državno; zato nam ni treba več gledati v drugih narodih svojih sovražnikov. Apelira na zbornico, naj omogoči narodom miren razhod.

Prihodnja seja v torek.

Ministrstvo Lammasch.

Dunaj, 25. oktobra. Baron Hussarek je odpotoval v Budimpešto, kjer ga je cesar sprejel v avdijenci. Ta je v zvezi s Hussarekovim demisijo.

Dunaj, 25. oktobra. Ministrski predsednik baron Hussarek je podal danes demisijo. Dvornemu svetniku profesorju Lamaschu je poverjena sestava kabineta. On se je danes razgovarjal z voditelji strank in je prosil, da bi ga pri njemu namenjeni nalogi podpirali. Nemški nacionalci in krščanski socialci odklanjajo sodejstvo. Lammasch hoče torej sestaviti samo prehodno ministrstvo.

Posvetoval se je s Čehi in Ukrajinci. Vsi so mu zelo naklonjeni. Tusar je izjavil, da se Čehi sicer ne smatrajo več za Avstrijce, da pa nočejo ovirati vlade pri prehrani in upravi.

Avtoritativno pa šele odgovore, ko pridejo njih odposlanci iz Švice.

Tudi Ukrajinci so Lamascha zelo ugodno sprejeli. On namerava pridržati resortne ministre in razširiti ministrstvo z novimi močmi.

Vstopil bi naj Redlich kot finančni minister, s Stöizlom kot justičnim ministrom pa Nemci niso zadovoljni.

Dunaj, 25. oktobra. V političnih krogih govore, da je dvorni svetnik Lammasch pri svojih konferencah s političnimi strankami predpoldne zasledoval cilj, da pregovori stranke, da bi poslale svoje zastopnike v kabinet. S takim kabinetom je hotel reševati narodnostni problem. Sedaj pa si samo prizadeva, da sestavi mirovni kabinet. Pa tudi to se mu že zdi nemogoče.

Krvoprelitje na dvoru v Pešti.

Budimpešta, 25. oktobra. Na peštanskem dvoru je prišlo danes do demonstracij, pri katerih je tekla kri. Več sto oseb, med njimi večina univerzitetnih dijakov, je prišla na kraljevi dvor manifestirati. Pri tem je govoril neki dijak, ki je izjavil, da je cesar-kralj pobegnil med Ogre, ker se na Avstrijskem ni čutil varnega. Nastal je hrušč in zmeda. Prišlo je do pretepa. Sledil je spopad vojaštva z dijaki, pri katerem je bilo mnogo oseb, vojaštva in civilistov, ranjenih. Na licu mesta je ostalo tudi nekaj mrtvih.

Poziv kmetovalcem.

V slovenskih pokrajinah in v Istri so zaloge živil jako pičle; tudi ne moremo pričakovati dovoza od zunaj. Romunija in Ukrajina nočeta več dovažati in v ogrskem državnem zboru se zahteva, da se ne sme izvoziti niti najmanjša množina živeža iz Ogrske. Pripraviti se je torej treba, da bo slovenski kmet sam prehranjeval naše ljudstvo, dokler ne pride pomoč iz inozemstva.

Vse polno tujcev prihaja sedaj iz neslovenskih krajev v naše rodovitne pokrajine ter odnašajo živež. Sedaj v teh hudih časih moramo pa skrbeti v prvi vrsti za naše otroke, da ne umrjejo lakote.

Da otmemo naše ljudstvo preteči lakoti, je sklenil Narodni svet pozvati slovenske kmete, posebno na Štajerskem, da ne prodajo nič živeža tujcem, pač pa naj pomagajo našemu prebivalstvu.

Naš kmet naj shrani in prihrani toliko živil, da bo takrat, ko bo potreba huda in ko ga pozove Narodni Svet, mogel nuditi iz svojih zalog domačemu prebivalstvu vsaj toliko, da ga reši lakote.

Dr. Anton Korošec

t. č. predsednik Narodnega Sveta.

Poziv Narodni straži.

Bližajo se burni časi, ki zahtevajo, da je vsakdo na svojem mestu in da izvršuje nalogo svojega poklica. Tudi za naše telovadce je prišel sedaj čas, da ščitijo narod.

Klateži, dezerterji in zlikovci se pojavlja po deželi, ki ogrožajo javni mir in red.

Da bodo mogli postaviti naši telovadci močno narodno stražo ter ščititi otroke in imetje našega naroda, pozivljamo zastopnike Sokolov in Orlov, da pridejo prihodnji ponedeljek, dne 28. oktobra ob 3. popoldne v Ljubljano, kjer se bo vršilo na magistratu zborovanje, da se bo sklepalo o ustanovitvi Narodne straže.

Dr. Anton Korošec

t. č. predsednik Narodnega Sveta.

Avstrijsko

vojno poročilo.

Zadnja velika italijanska ofenziva.

Boji v Srbiji, Sandžaku in v Albaniji.

Dunaj, 25. oktobra. (K. u.) Uradno:

Italijansko bojišče.

Mirovna ponudba osrednjih sil naših sovražnikov na jugozahodu ni ovirala naprati našim in svojim armadam nove krvne žrtve.

Najsilovitejši topniški ogenj je uvel del predvečer med kotlini Assa in Adrijo napad, ki je zadivjal večeraj zjutraj na beneški gorski fronti in na prostoru južno Montella. V običajni hrabrosti, zvesti dolžnosti in močati disciplini so naše vrle čete naval odbile.

Na visoki planoti Sedmih občin je bilo ozemlje jugozahodno Asiaga, Monte Sisemol in ozemlje Monte di Val bella pozorišče srditih bojev. Sovražniku se je posrečilo, mestoma včrtati v naše jarke, a je bil povsod vržen nazaj in je ponoči zopet moral izprazniti tudi Sisemol, ki ga je najdlje držal. Sekelci pešpolkov št. 82 in 131 ter honvedna polka št. 9 in 30 imajo glavni delež teh uspehov.

Do še večje silovitosti se je stopnjevala borba v gorovju severovzhodno Brente. Tudi tu je mogel sovražnik mimogrede doseči krajevne uspehe. Ustali se je za hip na Caprile, Osolone, Monte Pertica in Solarolo v naših najspretnostnih jarkih, a se je moral prav kmalu zopet umakniti s starim elanom izvajanim protinapadom naših junakov. Petkrat so zaman navalili Italijani proti Spinuccia.

Pešpolk št. 9 (Stryj), ki je zopet osvojil Asolone z neustrašenim protinapadom, polki št. 73 (Heb), št. 99 (Znjam), mladi južnoogrski polk št. 129, ki je branil Spinuccia, strelski polki št. 14 (Brno) in 24 (Dunaj) so se ovenčali s slavo. Naša vrla artiljerija se je izkazala vzhodno in zahodno Brente kakor vedno kot zvesta pomočnica v boju pehote.

Sunek angleške divizije na piavski otok Papadopoli je mogel nekoliko potisniti nazaj le severno krilo naših sprednjih čet. Južno krilo otoka smo popolnoma držali.

Balkansko bojišče.

V severni Albaniji nadaljnji boji zadnjih čet in četašev.

V Sandžaku Novem pazarju so došli antantni oddelki, ojačeni s četaši, do Nove Varoši.

Južno Kragujevca, na obeh straneh Morave in na Zlatovski planini so avstro-ogrške in nemške čete uspešno zavrnile pritiskajoče sovražne bataljone.

Šef generalnega štaba.

Iz nemškega vojnega poročila.

Jugovzhodno bojišče.

Sovražni napadi na obeh straneh Morave. Zahodno reke so nas v gorovju južno Kruševca potisnili nekoliko nazaj, vzhodno reke v pokrajini Paračina pa so bili zavrnjeni.

Zahodno bojišče.

V večeršnjih bojih je pridobil sovražnik v celoti 800 do 1000 m globoko na ozemlju. Večjih uspehov tudi včeraj ni imel kljub izredni porabi močij.

* * *

Nemci so izpustili belgijske talce.

Ženeva, 24. oktobra. Belgijci od 14 do 41 leta, ki so jih nedavno odvedli Nemci kot talce, so vsi izpušeni in odpravljeni v svoja bivališča.

Vsi nemški podmorski čolni odpeljani iz Brügge.

Kodanj, 24. oktobra. Brüggeški korespondent lista „Der Standard“ javlja: Nemške mornariške oblasti so razdeale vse U-čolne in po železnici transportirale nazaj v Nemčijo. Vsled te odredbe ni prišel niti eden podmorski čoln, ki je bil pred Brügge, v roke sovražnikov.

Vojni posvet v Parizu.

Kodanj, 25. oktobra. „Daily Telegraph“ je baje izvedel, da se bo vršil prihodnje dni v Parizu vojni svet, ki se ga udeležita tudi Lloyd George in Haig. Foch bo referiral, predsedoval bo Clemenceau. Konferenca Balfourja z veleposlaniki Francije, Italije in Grčije služijo predpripravi za ta vojni svet.

Angleži še ne govorijo o miru.

London, 24. oktobra. V poslanski zbornici je izjavil Bonar Law, da bi bilo zaenkrat še prezgodaj, če bi Angleži objavili svoje mirovne pogoje.

Mirovne demonstracije.

Stockholm, 24. oktobra. Kakor poroča „Russkij Golos“, so se vršile v Moskvi velike mirovne demonstracije. Demonstranti so živahno pozdravljali preobrat v Nemčiji in Avstro-Ogrski in zahtevali, da se konča državljanska vojna v Rusiji.

Čehoslovaška.

Češka republika.

Berolin, 25. oktobra. „Vorwärts“ javlja iz Ženeve, da je češki zastopnik v Rimu, Borsky, rekel, da more biti Češka edinole republika. Domače dinastije ni, tuja pa ni potrebna. Ustanovitve samostojne češke države je tudi sicer samo zasluga demokracije.

Slovanski delegatje v Švici.

Praga, 25. oktobra. Češki delegatje, ki so odšli v Švico, nimajo samo političnih, ampak tudi gospodarske naloge.

Klofač pri cesarju.

Praga, 25. oktobra. Pred odhodom na Ogrsko je cesar na meidlinškem kolodvoru na Dunaju sprejel poslanca Klofača v dvornem vozu. Napram Klofaču je cesar izjavil, da je zadovoljen z razvojem razmer na Češkem; on le prosi, da bi Čehi vplivali, da se ohrani mir in red.

Staročeska stranka — bila!

Praga, 25. oktobra. Širši odbor staročeske stranke je sklical sejo, v kateri svetuje vsem svojim somišljenikom, naj vstopijo v državno-pravno demokratsko stranko. Staročeska stranka je torej nehala.

Češko uradovanje v Pragi.

Praga, 25. oktobra. Mestni svet je sklenil, da bo odslej uradoval tudi z vojaško oblastjo samo v češkem jeziku.

Češka državna banka.

Dunaj, 25. oktobra. V finančnih krogih govorijo, da hočejo Čehi ustanoviti državno banko. Bankovce naj bi izdajala Zemlja ali pa Živnostenska banka.

Wilson in Evropa.

Ameriški senat in Wilsonove točke.

Berlin, 25. oktobra. „Neue Züricher Ztg.“ javlja, da zahteva senat novo redakcijo Wilsonovih točk.

Pogoji za premirje.

Milan, 25. oktobra. „Corriere della sera“ javlja: Iz Londona poročajo, da se pogajata francoska in angleška vlada z Wilsonom radi mirovnih pogajanj. Angleži zahtevajo osem milijonov ton ladijske prostornine kakor tudi da se razorože in predajo nemški podmorski čolni. Francozi pa terjajo, da Nemci opuste Alzacijo-Loreno.

London, 25. oktobra. Na vprašanje Dillona je Bonnar Law izjavil v spodnji zbornici, da bi bila velika bedastoča, če bi se sedaj v angleški spodnji zbornici razpravljalo o mirovnih pogojih.

Nemška vlada ne odgovori.

Berolin, 25. oktobra. „Berliner Tageblatt“ javlja, da se je včeraj zbral vojni odsek, da se posvetuje o novi Wilsonovi noti. Pravijo, da vlada ne bo odgovorila, ampak da bo počakala, kaj bodo rekli aliranci k vprašanju premirja. Pač pa bo vlada v državnem zboru pojasnila svoje stališče.

Berolin, 25. oktobra. Rajsttag je danes sklenil, da se ne bavi z razgovorom o zadnji Wilsonovi noti.

Junkerji hočejo vojno do skrajnosti.

Berolin, 25. oktobra. Nemška konservativna stranka je izročila včeraj kanclerju spomenico, kjer pravijo, da pogojev kapitulacije, odstranitve cesarjeve in vojaških poveljnikov in brezpogojne kapitulacije nemški narod ne more in ne sme sprejeti.

Demokratizacija nemške uprave.

Berolin, 25. oktobra. Kakor poročajo, bodo predložene državnemu zboru nove predloge, ki bodo urejevale razmerje med vojaško in civilno oblastjo.

Cesar Viljem odstopi.

Berolin, 25. oktobra. Tukaj trdijo, da v kratkem odstopi Viljem II. na korist svojemu vnuku.

Dnevna politika.

Jugoslovanski kadri se vrnejo. Kakor poročajo, je vojna uprava že ukazala, da se premeste kadri jugoslovanskih polkov v domovino. Vojna uprava se kljub tej obljubi izgovarja, da se to ne bo moglo tako hitro izvršiti, ker ni na razpolago dovolj prevoznih sredstev.

Četaštvo v Bosni. Vsled umikanja naših čet iz Srbije in Albanije se je zelo hitro razširilo in se še vedno bolj širi četaštvo, posebno v mejnih krajih Črnogore in Sandžaka. Četaši so izvršno oboroženi. Ob hrvatskobosanski meji obvladujejo ceste in prometna pota v večjih razdaljah. Rop in plen sta na dnevnem redu. V več okrajih je razglašen nagli sod.

Predsankcija personalne unije. Cesar je dal predsankcijo zakonskemu načrtu vlade Wekerle glede personalne unije.

Slovaški Narodni svet. V smislu odločitve jugoslovaškega Narodnega zbora, v katerem so zastopane vse slovaške politične stranke, se je ustanovil eksekutivni odbor, kateremu načeljuje slovaški voditelj Dula.

Naš odgovor Wilsonu. Budimpeštanskemu poročevalcu „Neue Freie Presse“ je izjavil novi zunanji minister grof Julij Andrássy, da šele on sam odgovori na Wilsonovo noto.

Wilson in osrednje velesile. „Echo de Paris“, ki je navadno dobro poučen, sodi, da so diskusije med Wilsonom in osrednjimi velesilami končale in da bodo sledili konkretni koraki.

Radoslavov v Berlinu. Bivši bolgarski ministrski predsednik dr. Radoslavov je prišel v Berlin in se nastanil pri svojem zetju dr. Anastasovu. Bolgarskemu državniku se je posrečilo uiti svojim bolgarskim zasledovalcem.

Zastopnik gališkega veleposestva poklican v Varšavo. Kot poročajo listi iz Varšave, je poljski regentski svet trzjavno poklical v Varšavo kneza Czartoryskega, ki je odpotoval s svojega posestva v Sienjavi v Galiciji že v Varšavo. Z njegovim vpoklicom se namerava dobiti informacij o zaščitanju gališkega veleposestva v agrarnem vprašanju.

Zahteve po odstopu Viljema II. Socialistična „Fränkische Tagespost“ piše: „Kjer stojimo danes, smo stali takoj po izbruhu vojske. Vsak dan stane na tisoče življenj, ker nima nihče poguma izpolniti onega pogoja za premirje, kateri mora biti izpolnjen. Če hočemo premirja, Viljem II. ne sme biti več nemški cesar. Ali res ni nikogar v Nemčiji, ki bi povedal cesarju, kaj mora storiti? Kje je tisti Hindenburg, ki bi povedal vladarju, kaj je njegova dolžnost? Če kancler nima tega poguma, naj mu pove Scheidemann, da ljudstvo ne želi ničesar bolj, kakor da pokliče cesarja na odgovor za človeška življenja, katera ima na vesti. Petdesete mesecev so nam razlagali, da je najvišja dolžnost za domovino umreti; nihče ni imel več besed za to kakor Viljem II. Za domovino jih je dovolj umrlo; drugi pa hočejo za domovino živeti. Da bo to mogoče, mora Viljem II. nehati biti vsenemški cesar in pruski kralj.“

Armada svetovne revolucije. „K stružnicam!“ Pod tem naslovom priobčuje „Krasnaja Gazeta“ članek in piše: „Vojne tvornice pričenjajo s povečano produkcijo. Z naraščanjem armade rastejo tudi njeni cilji. Za naše bitke z najemniki, kapitalisti in posestniki je zadostovalo naše staro orožje. Zdaj pa se spreminja naša fronta v splošno evropsko bojišče. Naše armade bodo kmalu morale korakati tjakaj, kjer se danes še mesarita obe tekmujoči imperijalistični skupini. Naše silno delo je tedaj v tem, preskrbeti armado svetovne revolucije z vojnim materijalom!“

Avdijsence.

Budimpešta, 25. oktobra. Cesar je danes sprejel v avdienci Hussareka in ogrskega poljedelskega ministra grofa Serenyja.

Prehrana.

Dunaj, 25. oktobra. Načelnik prehranjevalnega urada general Landwehr je imel daljši posvet s Stanekom, Klofačem in dr. Korošcem. Rekel je, da ima vtis, da bodo vsi činitelji sodelovali pri rešitvi težavnega vprašanja prehrane.

Nemški narodni zbor.

Dunaj, 25. oktobra. Nemški narodni izvršilni odbor hoče že v najbližnjih dneh ukiniti preventivno cenzuro.

Sklepu izvršilnega odbora radi samostojne vlade bodo sledili tudi čehoslovaški, jugoslovanski in ukrajinski narodni sveti. Ukrajinci so že sklenili, da prihodnji teden sestavijo vlado za Istočno Galicijo.

Dunaj, 25. oktobra. Izvršilni odbor nemško-narodnega zbora je ugotovil besedilo note kot odgovor Wilsonu glede premirja in mira.

Zborovanje nemških manjšin.

Dunaj, 25. oktobra. Nemško-avstrijski Narodni Svet je sklenil sklicati za 31. oktober in 1. november zborovanje nemških manjšin iz su-

detskih in alpskih dežel, da se posvetujejo o varstvih, ki bi se dala doseči za nemške manjšine na slovanskem ozemlju.

Štajerski namestnik odstopi.

Gradec, 25. oktobra. C. kr. namestnik grof Clary-Aldringen odstopi. Ta svoj namen je že večkrat izrazil, politični dogodki so pa sklep pospešili.

Gradec, 25. oktobra. Odbor za dobrobit na Štajerskem je imenoval dva komisarja, ki naj za odstopivšim namestnikom nekako prevzameta njegove agende.

Zlato iz Ogrske.

Budimpešta, 25. oktobra. Pravijo, da so na iztočnem kolodvoru zadržali 19 zabojev zlata, ki je bilo namenjeno za vojno ministrstvo. Druga govornica pa pravi, da so v Brucku ob Litvi zaplenili zlata za poldrugi milijon kron.

Dogodki na Reki.

Dunaj, 25. oktobra. Z ozirom na dogodka na Reki se uradno opozarja, da se je dvignil samo mal oddelek, ki je bil namenjen za na bojišče. Polk sam pa stoji vedno hrabro na jugozapadni fronti.

Romunija vstaja!

Frankfurt, 25. oktobra. „Frankfurter Zeitung“ javlja, da narašča nasprotstvo proti Marghilomanu vedno bolj. Ideja Velike Romunije, ki bi združevala Besarabijo, Bukovino in Zalesje z Romunijo, dobiva vedno več tal.

Da Wilsonu ne bo hudo.

Budimpešta, 25. oktobra. „A Nap“ javlja, da bo skušal grof Andrássy kolikor mogoče hitro skleniti mir.

Budimpešta, 25. oktobra. Grof Andrássy bo odgovoril na Wilsonovo noto.

Po domovini.

„Novice“ bodo izhajale naprej. Lojalno bomo podpirali izjavo „Narodnega Viece“ z iskreno željo, da se v Jugoslaviji združijo prav vsi obmejni bratje ter jim zasije solnce narodne svobode.

Narodni svet je pozval člane aprovizacijskega odseka za danes k posvetovanju. Ker se bodo razpravljala v tej seji jako važna vprašanja o prehranitvi našega ozemlja, naj se člani zanesljivo udeležijo te seje.

Brez cenzure. Zveza ogrskih žurnalistov je imela zborovanje, na katerem se je razpravljalo o cenzuri in sklenilo, da ogrski listi ne priznavajo nad seboj nikake cenzurne oblasti.

Globoko ginjen se klanjam pred grobovi. V Galiciji so v prvem letu vojske vojaška sodišča naglo sodila, zelo naglo! Zaradi neke take nagle obsodbe, ki je obsodila 11 obtožencev na smrt, so rusinski poslanci interpelirali domobranskega ministra, ki je odgovoril na interpelacijo sledeče: „Čast mi je odgovoriti, da je bilo pri vzkllici obravnavi, katero je odredilo vojno ministrstvo, 11 oseb obtožbe oproščenih. Globoko ginjen se klanjam pred grobovi nesrečnih žrtv te strašne justične zmote.“ — Kolikrat bi se moral domobranski minister globoko ginjen klanjati pred grobovi, če bi se vsi vojni procesi revidirali!

Posredovalnica za goriške begunce v Ljubljani zaključuje svoje delovanje in se v kratkem preseli v Gorico, dasi je po drugih deželah, posebno na Kranjskem, vse polno beguncev.

Iz srednješolske službe. Profesor na državni gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Gorici Andrej Ipavec je imenovan ravnateljem tega zavoda in profesor na državni realki v Gorici Jakob Zupančič ravnateljem realke.

Nadučiteljem na Viču je imenovan bivši okrajni šolski nadzornik I. Štrukelj, za učiteljico istotam gđ. Levstik.

Podaljšani dopusti. Vsem vojakom, razven častnikom in gažistom, ki so dobili dopust od armade na bojišču in ki se morajo vrniti do 30. oktobra, je podaljšani dopust, če bivajo na Tirolskem, Koroškem, Kanjskem, Benečanskem, v Istri, na Goriškem in Gradiščanskem ter na Primorskem, pet dni; deset dni pa, če bivajo na Solnograškem, Zgornjem in Spodnjem Avstrijskem, Štajerskem, Češkem in na Moravskem.

Pohvala orožnikom. Deželno orožniško poveljstvo v Gorici je odlikovalo s pohvalnim spričevalom okrajnega stražmojstra Ivana Bernharda in stražmojstra Franc Hribernika in Bernarda Kovača ptujskega oddelka 8; ker so izsledili ter prijeli večjo tolpo tatov.

Oddaja usnja čevljarskim mojstrom. Čevljarski mojstri v Ljubljani, ki si hočejo kupiti usnje, preskrbljeno po trgovski in obrtniški zbornici, naj se zglase zaradi tiskovnih za potrdila o prejemu usnja pri združenem načelniku g. Karlu Kordeliču v Ljubljani, Rimska cesta št. 5. Čevljarji iz sodnega okraja ljubljanske okolica pa pri g. Ivanu Kranjcu v Spodnji Šiški št. 4 (tik cerkve). Potrdila bodo izdana le onim, ki se bodo z obrtnim listom izkazali kot upravičeni čevljarski mojstri. Usnje se bo prodajalo od ponedeljka, dne 28. oktobra 1918 naprej.

Kolkovanje vlog za dobavo premoga. C. kr. ministrstvo za javna dela je z razpisom z dne 8. septembra 1918, št. 56.949, K A I., sporočilo, da veljajo v zmislu navedbe c. kr. finančnega ministrstva z dne 25. maja 1918, št. 42.827, glede kolkovanja vlog za dobavo premoga naslednja določila: Vloge onih podjetij, ki so po zakonu o vojnih dajatah primorana, da vrše svoj obrat, so v zmislu § 35. zakona z dne 26. decembra 1912 drž. zak. št. 236 proste pristojbin, ako se nanašajo na dobavo kuriva, potrebnega za obratovanje. Vloge drugih trgovin in obratov glede dobave kuriva so v zmislu T. B. 44 lit. r pristojbinskega zakona pristojbine proste takrat, če je premog za nadaljevanje obrata neobhodno potreben. Za vloge drugih strokovnih prestob dobave premoga ni določena nikakoli kolkovna pristojbina, raz-

ven če uživa dotična stranka že prej po zakonu pridobljeno prostost kolkovnih pristojbin.

Za člane Kmetijske družbe kranjske. C. kr. kmetijska družba naznanja, da je naročila za svoje člane jari semenski ječmen, katerega upa dobiti. Vsak reflektant mora količino posevke primerno utemeljiti ter ječmena sploh ne dobi čez 50 kg. Vsa dosedaj prijavljena naročila so se črta, nova naj se pa priklase pri gospodarskem uradu mestnega magistrata, kjer so na razpolago tozadevne tiskovine. Vsa naročila odpošlje mestni magistrat po zaključku skupno kmetijskih družbi.

Poroka. Danes se poroči na Zgornji Polskavi g. dr. Avg. Reisman, odvetniški koncip. v Slov. Bistrici in delaven organizator okolice z gđ. Angelo Sabatijevo, učiteljico na Spod. Polskavi.

Sekcijski svetnik Mikesch v cesarski kabineti pisarni si je vsled nervoznosti prerezal vrat z britvijo.

Umrli so: V Trstu kapitan Anton Luciolli, vpok. generalni agent Loyda; v Smasti pri Kobaridu Frančiška Ivančič; v Vidmu Joško Jančar; v Planini Jožef Marc; pri Sv. Lovrencu Jani Dollschagg; v Piljavi gorici Josip Jamnik; v Škofji Loki Gašper Kern; v Železnikih Jožef Luznar; v Volčji vasi Mici Primožič; v Ljubljani Frančiška Pretnar.

Španska hripa v Trstu. Mestni magistrat in tržaško namestništvo sta ukrenila že celo vrsto odredb, da se zabrani nadalnje širjenje španske epidemije in da se zagotovi redna zdravniška služba. Predvsem si je prizadevala občina pomnožiti zdravniško osebje. Četudi ni bilo mogoče z ozirom na vojaško sanitetno službo oprostiti več vojaških zdravnikov, je vendar dovolila vojaška oblast, da prevzamejo vojaški zdravniki tudi zdravniško oskrbo civilnih oseb. Pomorski okrajni poveljnik je dal na razpolago vodstvu Splošne bolnišnice 12 konj za transportne namene in da se omogoči hitrejša zdravniška pomožna služba. Namestništvo je v to svrhu odstopilo dva avtomobila.

Prijatelj transmissijskih jermenov. Orožniki so zaprli v Sp. Dravogradu čevljarja Florijana Wraunig, ker je bil osumljen tatvine transmissijskih jermenov. Pravijo, da je bil v zvezi s specialisti od drugod.

Napad na Pulj iz zraka. Laško letalo je vrglo 23. t. m. 300 kg bomb na arzenal v Pulju. Dvoje sovražnih letal in en priklenjeni balon je bilo med bojem sestreljenih. Tretji aparat, začet od naših obrambnih baterij, je goreč padel na zemljo.

Liudska prosveta.

XV. umetniška razstava v Jakopičevem paviljonu ob Lattermannovem drevoredu, ki je bila nedavno otvorjena, obsega skupno 105 del. V oceno posameznih umotvorov se ne moremo spuščati, ker nam je „papirnata“ centrala premalo naklonjena; sicer pa se menda vse centrale odklikujejo v tem, da ob njih ustavitviti izgine blago. Omajiti se moramo vsled tega pač le na odličnejše umotvore. V prvi vrsti pride v poštev Vavpotič, ki je s portretom ge. dr. B. (št. 77) dokumentiral višek potretne umetnosti. Tudi ostala njegova dela — zlasti portretna — so umetniku v čast. — V Jakopičevi sliki „Zeleni pajčolan“ (št. 11) se „sluti“ tudi risba, v ubranosti tonov pa zasluži vse priznanje. — Jama ima razstavljenih 5 že znanih umotvorov, izmed katerih je najučinkovitejša št. 12. — Kambi ni individualen, a njegov „Ciganski trojstev“ (št. 17) je našel takoj — kupca. — Klemenčič, ustvaritelj žalostne matere božje, „Slovenska madona“ imenovane in trgovec z umetninami na debelo in drobno je zastopan s tremi interjeri — — — — — Sternenov „Model“ (št. 52) je virtuosno delo, ki zanima zlasti mlajše gospode. — Santel je to pot neznan. — Škofov „Slap“ ni slab, a tudi ostale tri slike je pohvalno omeniti. — Krizman (Hrvat) je razstavil 25 svojih del. V risbah, zlasti v izvedenah v baker (eau forte), je izobren, manj nam ugaja njegov kolorit. — Dolinar edini zastopa naše kiparje, a poleg njegovih umotvorov lahko pogrešamo druge. V „Gubčevi“ glavi je izražena vsa bol in resignacija naroda-trpina — šestnajstega stoletja. — „Kurentarji“ abstrahirajo. Vse svoje duševne sile posvečajo kulturi „Kurenta“ — Razstava je prav dobro obiskovana in tudi mi priporočamo obisk.

Širom sveta.

Potres v Punami. Potres v Guatemali je zahteval 150 smrtnih žrtv in je napravil veliko stvarne škode.

Narodni mecen. Kot poroča „Glos Narodu“ je daroval poslanec baron pl. Götz pol milijona kron za poljski državni sklad.

Velika železniška tatvina. Pri nekem, v Prago dosepelem železniškem transportu je bilo ukradeno sledeče blago: zaklana perutnina, vino, jajca, nogavice, rokavice, muzikalni instrumenti, konjak, likerji, tkanine, svileno blago, jabolka, bomboni, rž, grozdje, krompir, tobak, obleke, fotografski aparati in slivovka. Vrednost ukradenega blaga znaša nad 24.000 K.

Preložitve praške nemške univerze. Profesorski kolegij visokih šol se je posvetoval o bodočnosti nemške univerze, katero nameravajo preložiti v nemško ozemlje.

Evropska statistika knjig leta 1849. Na 100 prebivalcev je prišlo knjig v Danskem 412, na Bavarskem 339, na Pruskem 200, v Avstriji 167, na Francoskem 129, v Angliji 53, t. j. knjig zbranih v knjižnicah. V onem času je bila knjižnica britskega muzeja četrta največja evropska knjižnica.

97.350 kron je izvalil knjigovodja Anton Koula iz Prage trgovcu Ignacu Leinerju v Ustju nad Labo pod pretvezo, da mu bo preskrbel 25 metrskih stotov krompirja in 6 stotov drugega blaga. Ker pa trgovec blaga ni sprejel, je goljufa ovadil, ki so ga zaprli. Pri njem so našli še 30.337 K in mu jih konfiscirali.